

каф. журн.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

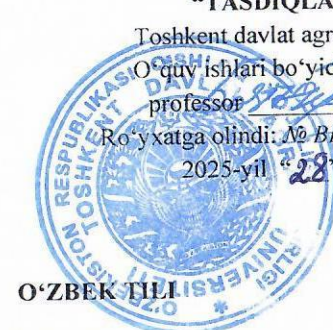
Toshkent davlat agrar universiteti

O'quv ishlari bo'yicha prorektor,

professor S.G. Boboyev

Ro'yxatga olindi: № BD-60410100-1.10

2025-yil "22" avgust

O'ZBEK TILI

FANINING O'QUV DASTURI

(Rus guruhlari uchun)

Bilim sohasi:	400000 –	Biznes, huquq va boshqaruv
Ta'lim sohasi:	420000 –	Biznes boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	60410100 –	Iqtisodiyot
	60410900 –	Buxgalteriya hisobi
	60410900 –	Biznesni boshqarish

TOSHKENT – 2025

Fan/modul kodi O‘TO‘SQB 1104		O‘quv yili 2025-2026	Semestr 2	ECTS - Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta‘lim tili O‘zbek		Hafta dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)		Mustaqil ta‘lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	O‘zbek tili	48		72	120
2.	I. Fanning mazmuni O‘zbek tili fanida rus guruhlari uchun o‘zbek adabiy tilining xususiyatlari, adabiy til me‘yorlari, o‘zbek tili grammatikasi, davlar tilida ish yuritish hamda qishloq xo‘jaligi sohasiga oid atamalar haqida ma‘lumot berish nazarda tutiladi. Fanning asosiy maqsadi – talabalarning kundalik, ilmiy va kasbiy sohalarida faoliyat olib borishi uchun o‘qitishning kommunikativ-nutqiy tamoyili asosida ularda fan bo‘yicha egallangan bilim, ko‘nikmalarni muloqot va ish faoliyati jarayonida qo‘llash malakasini shakllantirish, o‘zbek tilini grammatik va imloviy jihatdan o‘rganish, uning uslubiy jihatdan rang-barangligini farqlash, turli matnlar tuzish va mutaxassislik bo‘yicha maqola va referatlar yozish ko‘nikmasini hosil qilish, rusiyabon talabalarning o‘zbek tilida erkin muloqot qilishi, fonetik va morfologik jihatdan to‘g‘ri gap tuzishi, kelajakda korxona va muassasalarda davlat tilida hujjatchilikni olib borish. O‘zbek tilidagi agrar sohaga oid atama va terminlarni izohini ishlab chiqish, qishloq xo‘jaligi sohasiga oid atama so‘zlarning kelib chiqishini o‘rgatish, chetdan kirgan atama hamda soha so‘zlarining muqobil variantlarini o‘zlashtirish, qishloq xo‘jaligining har bir yo‘nalishida qo‘llaniladigan atamalarni matnlar asosida o‘rgatish va lug‘atini tuzish, ilmiy maqolalarda sohaga oid so‘zlardan to‘g‘ri foydalanish, ilmiy uslubning soha bo‘yicha atamalarini mukammal o‘rgatish, og‘zaki va yozma nutqda ularni to‘g‘ri qo‘llash. Fanning vazifasi – bo‘lajak mutaxassislarning yozma savodxonligini rivojlantirish, ikkinchidan, ularning og‘zaki nutqini adabiy o‘zbek tili me‘yorlari asosida sifat jihatidan yaxshilash. Bo‘lajak mutaxassislarga o‘zbek tilida o‘z sohasiga oid atamalar to‘g‘risida batafsil ma‘lumot berish, og‘zaki va yozma nutq boyligini oshirish. Soha atamalarini ishtirokida maqolalar va esselar yozishni o‘rgatish. guruh talabalariga o‘zbek tilida erkin muloqot qilish uchun nutq madaniyatini egallash usul va yo‘llari o‘rgatish, adabiy til me‘yorlarini va imlo qoidalarini misollar orqali tushuntirish, fonetik va morfologik jihatdan to‘g‘ri gap tuzish, kelajakda korxona va muassasalarda davlat tilida ish yuritishni o‘rganish, matnlar asosida talabalarning og‘zaki va yozma nutqini o‘stirish, lotin alifbosini kirill alifbosi bilan solishtirib o‘rgatish, o‘z fikrlarini, qarashlarini o‘zbek tilida bayon qilib berish ko‘nikmasini hosil qilish, o‘zbek tiliga, uning tarixi, madaniyati, qadriyatlariga mehr tuyg‘usini kuchaytirish, rus guruh talabalarida davlat tiliga				

hurmat-ehtirom bilan qarashni yanada shakllantirish.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

Fan bo'yicha ma'ruza vashg'ulotlari rejalashtirilmagan.

II.I. Fan tarkibiga amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular kiradi.

I MODUL (O'ZBEK TILI)

1-mavzu. Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosi. O'zbekiston - mening Vatanim. Mavzuga oid matnni tez va ravon o'qish, mazmunini to'liq tinglab tushunish. Vatan haqidagi she'rlardan yod olish. Matndan tayanch so'z va iboralarni ajratib yozish. Matndagi asosiy fikrni yozma ravishda ifodalash. Vatan haqida she'r yodlash;

2-mavzu. Leksikologiya va leksik qatlam. O'zbek tili - Davlat tili. Tilning leksik qatlamlari tub turkiy so'zlar, umumturk so'zlar hamda o'zbek so'zlariga bo'lib o'rganiladi. Mavzuga oid matnni o'qib tahlil qilish. Matndagi asosiy fikrni ajratib so'zlab berish. "Men o'zbek tilini o'rganaman" mavzusida dialog tuzish;

3-mavzu. Dunyo tillari. Tilning leksik qatlami. Til - milliy madaniyatimizning ko'zgusi. Dunyo tillari haqida nazariy ma'lumotni mustahkamlash. Tilning lug'at boyligini oshish yo'llarini o'rganish;

4-mavzu. O'zbek tilining jahon tillari o'rtasidagi o'rni. O'zbek yozuvlari tarixi. O'zbek yozuvlarining piktografik, ideografik, fonografik turlari haqida misollar orqali ma'lumot beriladi;

5- mavzu. Adabiy til va uning xususiyatlari. Adiblar xiyoboni. Ulug' ajdodlarimizga ehtirom. Adabiy tilning o'ziga xos xususiyatlari va me'yorlari haqida izoh berish. Mavzuga oid matnni o'qib tushunish;

6 - mavzu. Kasbga yo'naltirilgan muloqot madaniyati. Adabiy til me'yorlari. O'zbekiston madaniyati haqida ma'lumot. Mavzuga oid matnni o'qib tushunish. Matndagi termin va iboralarning ma'nosini izohlash. Matnga munosabat bildirib so'zlash;

7 - mavzu. Frazologik iboralarning turlari. O'zbek xalq maqollari - xalq donishmandligi. O'zbek xalq maqollarining yaratilishi va turlari haqida ma'lumot berish. Salomatlik, tabiat, ekologiya va atrof-muhitga doir maqollar keltiriladi. Mavzu bo'yicha baxs-munozarada ishtirok etish.

8-mavzu. So'zlarning shakl va ma'no munosabatiga ko'ra turlari. Odobning boshi - til. Til madaniyati, til odobi paydo bo'lishi jihatidan qadimga borib taqalishi. Shakldosh so'zlar. Ma'nodosh so'zlar. Zid ma'noli so'zlar. Paronim so'zlar. "Odobning boshi - til" matnini o'zlashtirish. M.Qoshg'ariyning til haqidagi qarashlari. M.Qo'shg'ariyning "Devoni lug'otit turk", Yusuf Xos Hojibning "Qutadg'u bilig" asarlari orqali tushuntirish.

9 -mavzu. Soʻzlarning tuzilishiga koʻra turlari. Adiblar xiyoboni. Ulugʻ ajdodlarimizga ehtirom. Soʻzlarning tuzilishiga koʻra sodda, qoʻshma, juft, takror soʻzlar shaklida misollar orqali mavzuni tushuntirish. Mavzuga oid matnni oʻqib tushunish. Matndagi termin va iboralarni maʼnosini izohlash. Mashhur allomalardan biri haqida taqdimot tayyorlash.

10-mavzu. Mustaqil soʻz turkumlari. Ot - mustaqil soʻz turkumi. Sifat mustaqil soʻz turkumi. T.Qaipbergenovning hayoti va ijodini oʻrganish. Mavzuni ot bilan ifodalash haqida umumiy tushuncha. Ot va uning grammatik kategoriyalarini, xususan, jonli-jonsiz va jins kategoriyalarini belgilash. Oʻzbek tilini bilish uchun dastlabki qadam sifatida talabalar tilining turli xususiyatlarini oʻrganadilar, ularni dunyoning boshqa tillari xususiyatlari bilan taqqoslaydilar. Tilni oʻrganish orqali ular oʻzbek tili madaniyatining xususiyatlarini ham oʻrganadilar. Adibning “Boqiy dunyodagi bobomga xatlar” essisini muhokama qilish.

11-mavzu. Son – mustaqil soʻz turkumi. Olmosh – mustaqil soʻz turkumi. Inson va salomatlik. Mavzuga oid matnni oʻqib tushunish. Matndagi termin va iboralarning maʼnosini izohlash. Matnga munosabat bildirib soʻzlash. Mavzu boʻyicha baxs-munzarada ishtirok etish. “Avitsenna” matnini oʻzbek tiliga tarjima qilish. Abu Ali ibn Sino haqida maʼlumotlar. Manzarali oʻsimliklar haqidagi matn. “Salomatligimiz oʻz qoʻlimizda” mavzusida esse yozish. Jazirama issiqdan oson oʻtishga yordam beradigan oziq-ovqat mahsulotlari. Salomatlik haqidagi oʻzbek xalq maqollaridan namunalar yozish.

12-mavzu. Feʼl – mustaqil soʻz turkumi. Ravish- mustaqil soʻz turkumi. Alisher Navoiy hayoti va ijodi. Mavzuga oid matnni oʻqib tushunish. Matnni reja asosida soʻzlab berish. “Shoirning hayoti va ijodi” mavzusida matn tuzish. Alisher Navoiyning “Mahbub ul - qulub” asaridagi didaktik mavzularning yoritilishi haqida maʼlumot berish. Alisher Navoiyning hikmatli soʻzlari va saboqlari. «Tabiatni asraymiz» shiori ostida birlashaylik» mavzusida rasmlar koʻrgazmasi tashkil qilish;

13-mavzu. Yordamchi soʻz turkumlari. Koʻmakchi va uning turlari. Bogʻlovchi va uning turlari. Yuklama va uning turlari. Alisher Navoiy nomidagi Oʻzbekiston Milliy kutubxonasi. Mavzuga oid matnni oʻqib tushunish. Matndagi termin va iboralarning maʼnosini izohlash. Matnga munosabat bildirib soʻzlash. Universitet kutubxonasi haqida matn tuzish. Elektron kutubxona bilan ishlash boʻyicha tavsiyalar yozish. Badiiy asarlarga bagʻishlangan internet saytlarining roʻyxatini tuzish;

14-mavzu. Gap boʻlamlari. Gapning bosh boʻlamlari. Ega va kesimning ifodalanishi. Agrar sohadagi islohotlar. Sodda gap tarkibiga koʻra: ogʻzaki va

	N. Mamasoliyeva – Toshkent davlat agrar universiteti, “O‘zbek tili va adabiyoti” kafedrası o‘qituvchisi.
9.	Taqrizchilar: G. Keldiyorova – Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti dotsenti, filologiya fanlari nomzodi. N. Alavuddinova – Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi.

nominal gaplar, aniq-shaxs, noaniq-shaxs, umumlashgan-shaxs va shaxssiz gaplar, to‘liq va to‘liqsiz gaplar haqida umumiy tushuncha berish. Ot kesim va fe‘l kesim haqida ma‘lumot berish. Dunyoning TOP-300 universitetlari dasturiga muvofiq ushbu mavzu sodda to‘liq va to‘liqsiz gaplar tuzish ko‘nikmalarini shakllantirishga, va rivojlantirishga yordam beradi. “Sohamiz ravnaqi” mavzusida matn tuzish. Soha terminlari ishtirokida kichik matn tuzish;

15-mavzu. Gapning ikkinchi darajali bo‘laklari. Aniqllovchi. Internetning hayotimizda tutgan o‘rni. Tilshunoslikda gapning tarkibiy qismlarini, sodda gapni, gapning bosh bo‘laklarini, grammatik asosini, ikkinchi darajali bo‘laklarini qiyoslash va qiyoslab o‘rganuvchi bo‘limi sifatida sintaksis haqida umumiy tushuncha beriladi. Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Internet madaniyati haqida matn tuzish. Ta‘lim jarayonida eng ko‘p foydalaniladigan internet saytlari ro‘yxatini tuzish va tavsiya qilish. Internetdan foydalanish to‘g‘risida polilog tuzish va uni inssenirovka qilish.

16- mavzu. To‘ldiruvchi. Kitob – eng yaqin do‘st. Mavzuga oid matnni o‘qib tushunish. Bizning hayotimiz davomida tabiiy resurslarni qanday ishlatayotganimiz kelajak avlodlarimiz uchun katta ahamiyatga ega bo‘ladi. Matnga munosabat bildirib so‘zlash;

17- mavzu. Hol. Davrimizning global muammolari. Matnni kengaytirib so‘zlab berish. Matnni qismlarga bo‘lib, har bir qismni nomlash. Global muammolarining biri haqida taqdimot tayyorlash. Global muammolarining ro‘yxatini tuzish;

18 - mavzu. Nutq uslublari haqida ma‘lumot. So‘zlashuv uslubi, ilmiy uslub, publitsistik uslub, badiiy uslub va uning turlari. Men tanlagan kasb. Nutqning uslublarga bo‘linishi yuzasidan tushuntirish beriladi. Sohaga oid matnlar asosida suhbat tashkil qilinadi;

19-mavzu. Rasmiy-idoraviy uslubning xususiyatlari. Hujjatchilik tili va uslubi. Hujjat turlari. Hujjat – ish yuritishning asosi. Hujjatchilik tili va tarixi. Hujjat turlari va xususiyatlari. Hujjatlardagi zaruriy qismlar. Iqtisodga oid hujjat turlari namunalarini o‘rgatish;

20-mavzu. Tashkiliy hujjatlar va ularning turlari. Tashkiliy hujjatlarning vazifasi. Tashkiliy hujjatlarning turlari. Tashkiliy hujjatlarning leksik va stilistik xususiyatlari. Shartnoma. Mehnat shartnomasi. Nizom. Yo‘riqnomasi;

21-mavzu. Farmoyish hujjatlari va ularning turlari. Farmoyish hujjatlarining vazifasi. Farmoyish hujjatlarining turlari. Buyruq. Farmoyish hujjatlarining leksik va stilistik xususiyatlari. Farmoyish va ko‘rstma tayyorlash;

22-mavzu. Ma‘lumot-axborot hujjatlari. Ma‘lumot-axborot hujjatlarining vazifasi. Ma‘lumot-axborot hujjatlarining turlaridan: ariza va uning turlari, bildirgi

	<p>va uning turlari, tavsifnoma va tavsiyanoma haqida ma'lumot berish;</p> <p>23-mavzu. Xizmat yozishmalari. Xatlar. Xizmat yozishmalarining vazifasi. Xizmat xatlarining turlari. Axborot xati, tasdiq xati, farmoyish xati, kafolat xati kabi hujjat turlari haqida ma'lumot berish va namunalar yozish;</p> <p>24-mavzu. Matn va uning turlari. Matnni qisqartirish va kengaytirish yo'llari. Soha terminlari ishtirokida kichik matn tuzish. Matnning asosiy va yordamchi qismlarini farqlash, ularning o'zaro bog'liqligini ta'minlovchi leksik-sintaktik vositalar.</p> <p>III. Fan bo'yicha laboratoriya mashg'ulotlari rejalashtirilmagan.</p> <p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar:</p> <p>Fan bo'yicha mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosi. 2. She'r yodlash, kitob mutolaasi. 3. Sohaga oid atamalarning kelib chiqishi va ularning vazifaviy xususiyatlari. 4. O'zlashgan so'zlar ishtirokida matn tuzish. 5. Badiiy asarlardan iboralarga misollar to'plash. 6. So'z yasovchi qo'shimchalar yordamida klaster tuzish. 7. Jadidchilik harakati namoyandalari to'g'risida kichik matn tuzish. 8. O'rmon xo'jaligiga oid atama va so'zlarning kelib chiqishi va ularning vazifaviy xususiyatlari. 9. Adabiy til me'yorlarini sohaga oid misollar orqali tushuntirish. 10. Matnning asosiy va yordamchi qismlarini farqlash, ularning o'zaro bog'liqligini ta'minlovchi leksik-sintaktik vositalar.
3.	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari(shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Talabalar o'z kasbiy sohalariga mos ravishda o'zbek adabiy tilining o'ziga xos xususiyatlari, adabiy til me'yorlari, imlo qoidalari, og'zaki va yozma nutqning o'ziga xosligi, adabiy til uslublari, atamalarning tasnifi va talqini hamda ularning boyib borish usullari haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i>; • Talabalar o'z kasbiy sohalariga mos ravishda o'zbek adabiy tilining o'ziga xos xususiyatlari, adabiy til me'yorlari, imlo qoidalari, adabiy til uslublari, sohaga oid atamalarni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; • Talabalarning og'zaki nutqini adabiy o'zbek tili me'yorlari asosida sifat jihatidan yaxshilash va so'z boyligini oshirish, soha bo'yicha qo'llaniladigan atama va so'zlarni to'liq o'zlashtirish, o'z kasbiy sohalariga mos ravishda o'zbek adabiy tili me'yorlari, imlo qoidalari, adabiy til uslublari, atamalarning tasnifi va talqini bo'yicha yechimlar qabul qilish <i>ko'nikmalariga ega ega bo'lishi kerak.</i>

4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari</p> <ul style="list-style-type: none"> • amaliy ta'lim; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • munozara; • mustaqil o'rganish • so'rov o'tkazish
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.</p>
6.	<p>VIII. Asosiy adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.S.Sh.Xolmirzayeva, "O'zbek tilini sohada qo'llash". Darslik. Fan ziyosi nashriyoti. Toshkent, 2025. 2.S.Sh.Xolmirzayeva, "O'zbek tilining sohada qo'llanilishi". O'quv qo'llanma. Fan ziyosi nashriyoti. Toshkent, 2024. 3.Sh.Xolmirzayeva, "O'zbek tili". O'quv qo'llanma. Fan ziyosi nashriyoti. Toshkent, 2025. 4.F.Ashurova "O'zbek tilining sohada qo'llanilishi". O'quv qo'llanma. Toshkent, "Tibbiyot nashriyoti matbaa uyi" MChJ. 2023. 5.M.Sh.Nurutdinova "O'zbek tilini sohada qo'llash". O'quv qo'llanma. Toshkent, nashriyot "Hilol media"-2023. <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6.S.Sh.Xolmirzayeva, "O'zbek tilini sohada qo'llash". Darslik. Fan ziyosi nashriyoti. Toshkent, 2025. 7. S.Sh.Xolmirzayeva, "Davlat tilida ish yuritish". O'quv qo'llanma. Fan ziyosi nashriyoti. Toshkent, 2025. <p>Axborot manbalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://old.natlib.uz. 2. https://lex.uz/docs/. 3. https://yuz.uz/news/. 4. https://gramota.ru. 5. https://obrazovaka.ru
7.	<p>O'quv dasturi TDAU Kengashining 2025-yil <u>22</u> <u>08</u> dagi <u>1</u> - sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ul:</p> <p>S.Sh.Xolmirzayeva – Toshkent davlat agrar universiteti, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrası mudiri, professor.</p>